

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ НАТО В РАМКАХ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Саксонова Дарія Едуардівна

студентка групи УМК-61

факультету МEB та ТБ

ХНУ ім. В.Н. Каразіна

saksonovad@gmail.com

Сучасний розвиток системи міжнародних відносин, тісно поєднаний з прискоренням процесів глобалізації і появою нових глобальних загроз, що робить необхідним міжнародне обговорення принципів політичної організації світу. Сьогодні, в умовах, коли «світ зазнає трансформації, зумовлену масштабною транскордонною активністю», коли з'являються нові актори, що кидають виклик сучасній політичній організації світу, важливе використання таких методів впливу на суспільну свідомість, які були б досить ефективним інструментом, що дозволяє досягти поставлених цілей у зовнішньо-політичній діяльності держави [2, с. 50].

Найважливішу роль в цьому зв'язку відіграють механізми публічної дипломатії, одним з головних завдань якої є посилення стримуючого фактора силового вирішення проблем в міжнародних відносинах. В сучасних умовах публічна дипломатія стає важливим структурним компонентом стратегії провідних акторів світової політики, до числа яких належить Організація Північно-атлантичного договору (НАТО).

У своєму прагненні до глобального домінування США і НАТО прагнуть використовувати гнучку і комплексну стратегію військово-політичного впливу. Поряд з традиційними методами силового впливу велику увагу політичним стратегам Альянсу приділяється вдосконалення застосування принципово нових інструментів, серед яких на першому місці стоять механізми «М'якої сили». Їх найважливіша перевага полягає в

можливості не примушувати опонента до певного роду дій, а залучати його на свою сторону за допомогою переконання, створюючи при цьому психологічно вигідну атмосферу взаєморозуміння. Як зазначає в цьому зв'язку професор університету Південної Каліфорнії Філіп Сейб, «НАТО повинна проводити свій вплив через «м'які форми », щоб виправдати свою жорстку силу [5, с. 35].

На сучасному етапі використання механізмів «м'якої сили» як інструменту публічної дипломатії, НАТО передбачає формування у широкої міжнародної громадськості певних світоглядних установок, а також формування позитивного образу Північноатлантичного союзу як транспарентної, сучасної та успішної міжнародної організації, дружельбно налаштованої по відношенню до більшості інших міжнародних акторів. Однією з особливостей застосування «м'якої сили» Північноатлантичним альянсом є вплив на різні сегменти громадянського суспільства інших держав. Пріоритетним напрямком в зв'язку з цим є різні формати роботи з молодіжною аудиторією. З цією метою структурами Альянсу організовується і фінансується комплекс заходів, що включає спеціальні стипендіальні програми, проведення конференцій, семінарів, практикумів, літніх шкіл, що мають цільову спрямованість. До числа прикладів такого роду можна віднести регулярно функціонуючу Літню школу в Словаччині та Україні, в рамках якої реалізується програма підготовки фахівців в області європейської та євроатлантичної інтеграції. У цей час в рамках реалізації даного напрямку Альянсом створена ціла система взаємодіючих між собою організацій, відома під назвою «Молода мережа НАТО» [3, с. 66].

Важливим каналом впливу НАТО на різні компоненти громадянського суспільства є робота з різного роду неурядовими організаціями, університетськими і науковими центрами, структурами мас-медіа. У даному зв'язку, Департаментом публічної політики здійснюється велика кількість грантових проектів, реалізуються програми

надання спонсорської допомоги для проведення масових заходів в області публічної дипломатії за напрямками, пов'язаними зі стратегічними пріоритетами Північноатлантичного Альянсу. Новою важливою формою стратегічних комунікацій НАТО є апробація заходів, пов'язаних з популяризацією різних аспектів західної культури. Весь перелік даних заходів, здійснюваних різними структурними підрозділами Альянсу, носить, в першу чергу, іміджевий характер і спрямований на формування певних ціннісних установок у тій чи іншій цільовій аудиторії.

Взаємодія спеціальних структур НАТО з різними сегментами міжнародної громадськості носить системний і цілеспрямований характер. Департаментом публічної політики Північноатлантичного Альянсу щороку проводиться близько півтори сотні заходів інформаційно-пропагандистського характеру. Вони націлені на довгострокову перспективу і мають на меті формування потрібної громадської думки через розвиток діалогу між експертами в області безпеки, політиками, бізнесменами і представниками різного роду неурядових організацій. Важливою складовою цих заходів є підтримання і стимулювання інтересу до трансатлантичних процесів в різних шарах суспільства, особливо, серед молоді. У 2013 р Департаментом публічної політики НАТО спільно з Об'єднаним Центром Аналізу був підготовлений спеціальний документ, який отримав найменування «Рамки стратегічного планування та оцінки публічної дипломатії» [1, с. 8]. Основним його завданням було введення чітких критеріїв для точної оцінки підсумків і підвищення результативності діяльності в області інформаційно-психологічної політики Альянсу.

«М'яка сила» розглядається керівництвом Альянсу як важливе доповнення до «жорсткої сили», використовуваної для розвитку власної військово-політичної структури, а також здійснення зобов'язань в сфері забезпечення колективної безпеки. Механізми «м'якої сили» широко застосовуються для налагодження відносин з іншими державами, а також

в діяльності щодо запобігання і врегулювання міжнародних конфліктів. В останній період перелік заходів в сфері стратегічних комунікацій НАТО був істотно розширений за рахунок включення в них різного роду наукових досліджень, освітніх контактів, пропагандистських заходів, здійснюваних, в тому числі, з широким залученням соціальних мереж. Характерним прикладом такого роду є діяльність корпоративного сайту www.nato.int, що містить відділ новин, який випускає прес-релізи з новинами, виступами офіційних осіб Альянсу, а також містить аудіовізуальну бібліотеку. Сайт надає можливість розсилки інформаційних повідомлень по електронній пошті, а також перегляду телевізійних програм НАТО-TV.

Під час ключової фінансової участі США в 2000-х рр. було здійснено близько трьохсот п'ятдесяти міжнародних програм в галузі освіти, культури та інформаційних контактів в регіоні Близького Сходу і Північної Африки. Головною їх метою позначалося сприяння просуванню демократичних процесів в регіоні. Всі вони були об'єднані в рамках масштабного проекту під назвою «Ініціатива підтримки партнерства на Близькому Сході» (Middle East Initiative Partnership). Ключова роль в його реалізації належала Відділу у справах Близького Сходу Держдепартаменту, а також Агентству міжнародного розвитку та іншим відомствам. В якості основного засобу реалізації демократичних перетворень в стратегічно важливому для США і НАТО регіоні позначалася зміна політичного устрою шляхом підготовки альтернативних політичних лідерів, формування лояльних, демократично налаштованих громадських рухів, а також нових партійних структур. З цим основним напрямком були також тісно пов'язані завдання проведення перетворень в сфері економіки і освіти, які передбачають лібералізацію економічних процесів і перехід на американські освітні стандарти [4, с. 41].

Сучасні реалії розвитку міжнародної системи дозволяють зробити

висновок про те, що значення механізмів «м'якої сили» у взаєминах акторів світової політики будуть неухильно зростати. Дана тенденція пов'язана, в першу чергу з тим, що використання виключно насильницьких засобів реалізації власних інтересів стає неможливим навіть для великих держав і впливових міжнародних організацій.

Кроки, які вживає керівництво Північноатлантичного Альянсу, а також зміст прийнятих в останній період програмних документів свідчать про твердий намір керівництва НАТО зробити ставку на подальше вдосконалення механізмів застосування «м'якої сили», в першу чергу, за допомогою різних технологій інформаційно-пропагандистської діяльності. В рамках реалізації своєї стратегії в цій сфері, структури Альянсу дуже успішно поєднують як здійснення комунікації за допомогою ЗМІ, так і використання різних форматів безпосереднього спілкування, розраховані як на широкий загаль, так і на конкретні цільові групи. Основним її змістом продовжує залишатися комплексне використання всієї доступної сукупності інформаційних ресурсів, а також культурних інструментів з метою формування привабливого власного позитивного іміджу, а також впливу на структури громадянського суспільства як в країнах, що відносяться до партнерів Альянсу, так і в державах, що зараховуються у число їх партнерів. Серйозний досвід, накопичений структурами НАТО в цій сфері вимагає детального і всебічного аналізу, а також розробки адекватних заходів інформаційної протидії з боку Росії та її союзників.

Список використаних джерел:

1. Бартош А. А. Эволюция публичной дипломатии НАТО. *Дипломатическая служба*. 2014. № 3. С. 6-11
2. Лебедева М.М. Публичная дипломатия в урегулировании конфликтов. *Международные процессы*. 2015. Том 13. № 4. С.45–56.
3. Манойло А.В. Психологические операции: модели и технологии управления конфликтами. *Политэкс*. 2008. № 3. С. 62–73.
4. Colin S. Gray. Hard Power and Soft Power: The Utility of Military Force as an Instrument of Policy in the 21st Century. Zurich: SSI Monograph, 2011. 72с.
5. Pagovski Z.Z. Public diplomacy of Multilateral organizations: the cases of NATO, EU and ASEAN. LA: Fuguero Press, 2015. 51с.

Науковий керівник: Харченко Ігор Михайлович, старший науковий співробітник, ХНУ ім. В. Н. Каразіна, кандидат технічних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки.